

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Voortgezet onderwijs

Hoofdpijnen voortgezet onderwijs

80% van de onderzochte afdelingen voldoende

In het steekproefonderzoek van 2023-2024 beoordeelde de inspectie 80% van de onderzochte afdelingen als voldoende, 18% als onvoldoende en 2% als zeer zwak. In het voortgezet onderwijs zijn de examencijfers enkele jaren niet meegewogen en zorgde de ‘duimregeling’ voor hogere slagingspercentages. Nu de aanpassingen zijn beëindigd, verwachten we dat de onderwijsresultaten de komende jaren vaker onvoldoende zullen zijn, met als mogelijk gevolg meer zeer zwakke afdelingen.

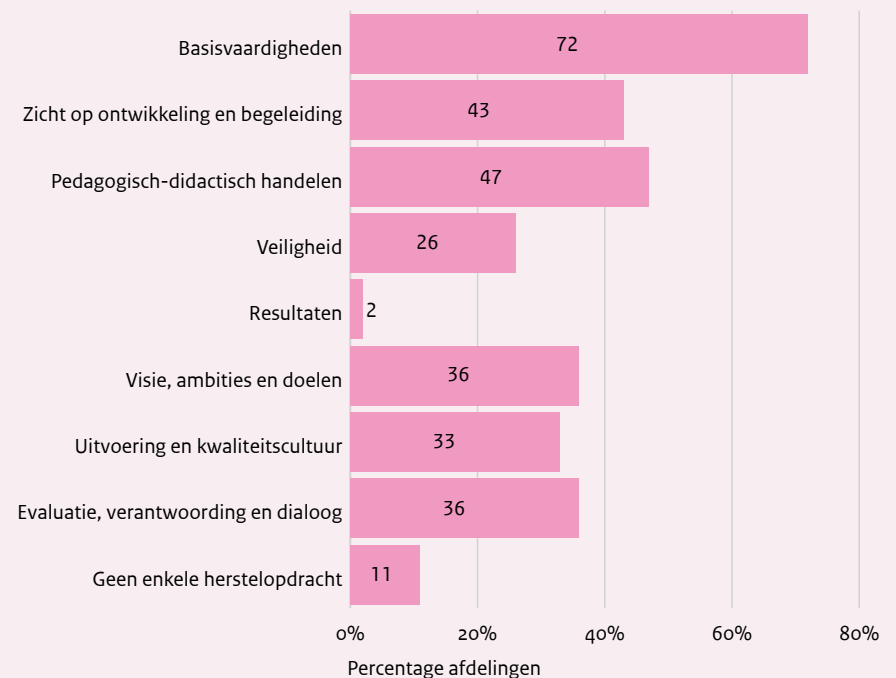
Kwaliteitszorg moet vaak beter

Naast de standaard Resultaten (98%) waren ook de andere beslisstandaarden (Zicht op ontwikkeling en begeleiding, Pedagogisch-didactisch handelen en Veiligheid) op de meeste afdelingen van voldoende of zelfs goede kwaliteit. Dit geldt in mindere mate voor de 3 kwaliteitszorgstandaarden, die we elk op 18% tot 30% van de afdelingen als onvoldoende beoordeelden. Op 11% van de afdelingen zijn alle kwaliteitszorgstandaarden onvoldoende. Er is een licht positief verband tussen de oordelen over de kwaliteitszorg en de oordelen over het onderwijsproces. Bij besturen beoordelen we ook de kwaliteitszorg. Bijna driekwart van de onderzochte vo-besturen kreeg de afgelopen 3 schooljaren het oordeel voldoende (of de waardering goed) voor de kwaliteitszorg.

Veel herstelopdrachten, vaakst voor burgerschap

Hoewel de meeste afdelingen bij het steekproefonderzoek als voldoende werden beoordeeld, gaf de inspectie voor zo’n 9 van de 10 afdelingen herstelopdrachten. Het vaakst voor onderdelen van de standaard Basisvaardigheden, en daarbinnen voor het onderdeel burgerschap. Inspecteurs merken dat op veel scholen het burgerschapsonderwijs niet doelgericht en samenhangend is en dat scholen het moeilijk vinden het burgerschapsonderwijs af te stemmen op de sociale context waarin leerlingen opgroeien. Ook gaven we veel scholen de opdracht de lessen beter af te stemmen op verschillen tussen leerlingen. Differentiëren blijft een lastige opgave voor veel leraren.

Herstelopdrachten(en) per standaard bij steekproefonderzoeken op scholen in het voortgezet onderwijs in schooljaar 2023-2024, in percentages (n=306)

Kwaliteit extra ondersteuning niet overal voldoende

Bij het steekproefonderzoek stelden we vaak tekortkomingen vast bij het in beeld krijgen van de extra ondersteuningsbehoeften van leerlingen en de afstemming van het onderwijs hierop. Dit was regelmatig reden voor een herstelopdracht, net als het herkenbaar en gestructureerd werken aan (taal)achterstanden en tekortkomingen in de registratie van de ontwikkelingsperspectieven in het Register Onderwijsdeelnemers.

Kwetsbare groepen leerlingen lopen grote kans op laaggeletterdheid

In alle lagen van het reguliere vo dalen de leesvaardigheidsniveaus in de onderbouw. Maar vooral in vmbo-b en vmbo-k zijn deze te laag. De leesvaardigheid van 65% van deze leerlingen ligt eind leerjaar 2 onder 1F. Daarmee zijn ze onvoldoende op koers om 2 jaar later het vmbo op niveau 2F te verlaten. Deze leerlingen lopen daarmee het grootste risico op laaggeletterdheid op latere leeftijd. Goed taalonderwijs voor deze leerlingen is daarom absolute topprioriteit.

Aandacht voor taal neemt toe maar leesonderwijs kan effectiever

Bij het vak Nederlands is er veel en in toenemende mate aandacht voor leesvaardigheid. Vooral docenten in het praktijkonderwijs en op het vmbo-b/k zeggen meer tijd aan leesvaardigheid te besteden. De leesactiviteiten zijn niet altijd even effectief. Leraren laten leerlingen bijvoorbeeld veelal vragen over de tekst beantwoorden, of het doel van de tekst bepalen. Veel minder vaak laten ze leerlingen hun mening geven over de tekst, of de betrouwbaarheid van de informatie in de tekst onderzoeken.

Rekenvaardigheid in onderbouw vo daalt verder

In de onderbouw nam de gemiddelde rekenvaardigheid in 2023-2024 af ten opzichte van het schooljaar daarvoor. Dat was het geval in bijna alle schoolsoorten. Voor het centraal examen wiskunde behaalden leerlingen in 2024 in bijna alle schoolsoorten vaker een voldoende voor wiskunde dan in 2023. Toch is het niveau van voor corona nog niet bereikt.

Groei aantal nieuwkomers leidt tot wachtlijsten

Veel internationale schakelklassen worstelen met een personeelstekort, een tekort aan huisvesting, en met de vele verhuisbewegingen van een deel van hun doelgroep (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2023; Inspectie Justitie en Veiligheid et al., 2023). Het recht op onderwijs (artikel 28 van het Verdrag inzake de rechten van het kind) wordt op dit moment door de Nederlandse Staat niet gewaarborgd voor nieuwkomersleerlingen op wachtlijsten. Deze wachtlijsten worden onder andere veroorzaakt doordat er in 2024 meer kinderen in de noodopvang zitten dan het jaar ervoor.

Stapelen minder succesvol

Stapelen van diploma's is een belangrijke karakteristiek van ons stelsel. Voor stapelaars, die relatief vaak uit groepen komen met een achterstandspositie, is dit een belangrijke optie om uiteindelijk het best passende onderwijsniveau te bereiken. De kans dat

doorstromers vanuit vmbo-g/t een jaar later een havodiploma halen was in 2022-2023 echter lager dan voor havisten die zonder zittenblijven de havo doorliepen. Ook gediplomeerde havisten die naar vwo 5 gaan, hebben een jaar later een kleinere kans om te slagen voor het vwo-examen dan leerlingen die zonder zittenblijven het vwo doorliepen. Vóór de invoering van het doorstroomrecht en vóór de coronapandemie was er geen verschil in kans op slagen, of lag deze zelfs andersom.

Toenemende prestatiedruk

Het percentage leerlingen dat prestatiedruk ervoer door schoolwerk was in 2021 ruim 3 keer zo hoog als in 2001 (Arslan et al., 2024). Vo-scholen weten niet altijd goed hoe ze moeten handelen bij stress en prestatiedruk. Er zijn een aantal beschermende factoren waarvoor de school kan zorgen, waaronder een ondersteunende schoolomgeving met aandacht voor welbevinden, een sterke focus op inzet en leerproces en kleinere klassen (Peeters et al., 2022).

Lerarentekort houdt aan op lange termijn

Het lerarentekort is in 2024 lager dan in 2023. Op de korte termijn nemen de tekorten waarschijnlijk nog iets af vanwege de daling van het aantal leerlingen. Op de langere termijn neemt het aantal weer toe en daarmee ook de omvang van de tekorten. Voor de komende jaren zullen de tekorten het grootst zijn bij de vakken Nederlands, Duits, Frans, informatica, natuurkunde, scheikunde, wiskunde en klassieke talen (OCW, 2024).

Arslan, I., Distelbrink, M., & D. Yassine, (2024). *Mentale gezondheid van jongeren en studenten in Nederland. Een overzicht van trends en verklarende factoren*. Verwey-Jonker Instituut.

Inspectie Justitie en Veiligheid (2023). *Kinderen in de noodopvang en crisisopvang. Brief 19 april 2023*.

Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, & Nederlandse Arbeidsinspectie (2023). *Factsheet Kinderen in de (crisis)noodopvang*.

OCW (2024). *Tendrapportage Arbeidsmarkt Leraren po, vo en mbo 2024*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Peeters, M., Doornwaard, S., Leijerzapf, M., De Haas, J., Efat, A., & Kleinjan, M. (2022). Prestatiedruk en schoolstress bekeken vanuit verschillende perspectieven. *Tijdschrift voor jeugdgezondheidszorg*, 54, 127-33.

© Inspectie van het Onderwijs | april 2025

Dit overzicht is gemaakt op basis van de Staat van het Onderwijs 2025. De Staat van het Onderwijs en alle aanvullende informatieproducten, waaronder een digitaal magazine en technische rapporten, zijn te downloaden van: www.onderwijsinspectie.nl.

Aanbevelingen

- ✓ Besturen en scholen: voorkom onvoldoende en zeer zwakke kwaliteit door middel van een goed werkend stelsel van kwaliteitszorg op zowel school- als bestuursniveau.
- ✓ Besturen, scholen, uitgevers, curriculumontwikkelaars: houd het curriculum Nederlandse taal breed en rijk, waarin lezen samengaat met schrijven, spreken en luisteren.
- ✓ Leraren en schoolleiders: blijf inzetten op ontwikkeling van bevordering van burgerschap dat streeft naar realisering van concreet geformuleerde leerdoelen en samenhangend is opgezet.
- ✓ Leraren(teams): maak meer werk van differentiatie: ga voortdurend na of de leerlingen de leerstof hebben begrepen. Geef hulp aan leerlingen die het nog niet snappen of kunnen. Bied snelle leerlingen een aanvullende, uitdagende opdracht.
- ✓ Leraren: de winst ligt in de basis; interesse in hoe het echt met de leerling of student gaat. Zorg ook dat je bent toegerust om lastige gesprekken te voeren, zoals over pesten, discriminatie en polarisatie. Leidinggevend hebben hier een faciliterende rol bij.